

Také ostatní státy německé vesměs mají přebytky ze svého státního vlastnictví větší než je roční náklad na dluhy. [Nepatrnější je to při Anhaltsku, které se svými 328.029 obyvateli (1905) mělo 1. července 1907 jen 4.940 mil. M. státního dluhu sročním úrokem 0.188 mil. M. a umořovací kvotou 0.170 mil. M., kdežto čistý výtěžek ze státního vlastnictví byl 4.387 mil. M. ročně].

4. Státní dluhy ruské, italské, některých zemí balkan- ských (turecké, bulharské a srbské) a belgické.

Ruský státní dluh má velmi pestrý původ a byl před úpravou ruské měny v letech devadesátých minulého století složen z těchto druhů půjček:

A. Výpůjčky na zlaté ruble nebo na cizo- zemské měny:

[1 zlatý rubl dle pozdější relace = $1\frac{1}{2}$ ruble kreditního].

1. nesplacené nebo nevýpovědné se strany věřitelovy; původní jich obnos byl $298\frac{1}{3}$ mil. rublů ve zlatě. Větší díl jich je však již splacen nebo konvertován; byly to staré půjčky (z r. 1817, 1818, 1822, 1855, 1859, 1862, 1884 atd.),

2. splacené v určité době, některé až z 18. století! Starší z těchto půjček byly buď splaceny nebo konvertovány v letech 1888, 1889, 1890, 1891 a 1894. Nicméně zůstala značná suma těchto půjček nekonvertovaných a z pozdější doby vydány nové zrovna před zákonnou úpravou měny.

Také B. půjčky v kreditních rublech, které arci nyní jsou zlatou měnou (dle relace 1 kreditní rubl = $2\frac{2}{3}$ frs. = 2.54 K. a $1\frac{1}{2}$ ruble = dřívějšímu 1 rublu ve zlatě) jsou buď 1. splatitelné v určité době, 2. nebo nevýpovědné se strany věřitelovy.

Dne 1. ledna r. 1900 byly v oběhu podle úrokové míry rozdělené a vesměs na kreditní ruble přepočítané ruské výpůjčky:

1. Splatitelné dluhy: v milionech rublů kreditních	2. Nesplatitelné dluhy. v milionech rublů kreditních
3 ⁰ / ₀ . 534·913	3 ⁰ / ₀ . 19·335
3 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ . 148·383	3 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ . 5·734
3·79 ⁰ / ₀ . 61·516	4 ⁰ / ₀ . 2.444·419
3·8 ⁰ / ₀ . 85·247	5 ⁰ / ₀ . 115·413
4 ⁰ / ₀ . 2.316·658	6 ⁰ / ₀ . 38·484
4 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ . 247·370	jiné . 22·908
5 ⁰ / ₀ . 151·851	součet . 2.646·293
na jiná různá procenta . 32·859	
součet . 3.578·802	

Z těchto dluhů v úhrnné sumě 6.225·095 mil. rublů (kreditních) (= 16.600 ¹/₄ mil. frs.) platilo se asi 247 mil. rublů (658²/₃ mil. frs.) úroků a 28 mil. rublů na splátky (74²/₃ mil. frs.), celkem ročního vydání 275 mil. rublů. Velmi mnohé z oněch půjček podléhaly dani kuponové 5⁰/₀ (tak na př. 4⁰/₀ ní renta konversemi vzniklá, již koluje na 2.700 mil. rublů), vynáší tedy jen 3·8⁰/₀.

Po roce 1900 do války japonské přibýly k těmto dluhům 4⁰/₀ ruská konsolidovaná renta z r. 1901 424 mil. frs. = 159 mil. rublům (nezdaněná) a 4⁰/₀ ní státní půjčka z 1902 téměř 182 mil. rublů na hrazení výloh čínskou expedicí vzniklých. Kromě toho bylo nutné převzít četné železniční dluhy za příčinou převzetí dráh ve státní vlastnictví.*)

Největší konverse státních dluhů ruských byly úspěšně provedeny v r. 1894 a následujících, kde místo bývalých dluhů byla vytvořena renta 4⁰/₀ ní (v kreditních rublech), ve kterou 1894 přeměněny byly t. zv. 5⁰/₀ ní bankovní obligace I. a II. emise a orientální půjčky (5⁰/₀ ní) II. a III. emise v úhrnné sumě 1014³/₄ mil. rublů kredit-

*) Jak rozmanité jsou různé půjčky ruské i jak četné konverse jejich byly provedeny již před r. 1894, pozná se nejlépe z tabulky, která o nich sestavena byla bankovní firmou Hoskieret Cie v Paříži r. 1892; viz „Bulletin de statistique et de législation comparée“ XXXI. p. 674--677. Obsaženo tam neméně než 65 různých typů. Z těch bylo již v r. 1892 konvertováno 15 půjček ve zlaté v původním obnosu asi 920 mil. rublů ve zlaté a 6 půjček v kreditních rublech v původním obnosu asi 503 mil. rublů kred. Kolik různých půjček dosud koluje, viděti ze „Saling's Börsenpapiere“.

ních al pari. Renta ona byla později podrobena kuponové dani $5\frac{0}{10}$ ní, je vlastně tedy $3\frac{8}{10}\%$ úrokována. Také později různé půjčky železniční i jiné byly v tuto rentu dobrovolně konvertovány, tak že jí do r. 1903 bylo vydáno celkem 264 serií po 10 mil. rublů kreditních = 2640 mil. rublů (čili 7040 mil. frs.).

Válkou s Japonskem byl ruský úvěr těžce otřesen. Kdežto před válkou vypůjčovalo si Rusko al pari na $3\frac{8}{10}\%$ (na rentu $3\frac{8}{10}\%$ ní čili $4\frac{0}{10}$ ní zdaněnou), musilo ve válce povolovati na krátkodobé půjčky úroky skutečně až $6\frac{8}{10}\%$. Jak ani po uzavřeném míru nebyly tyto úvěrní nesnáze překonány, dokazuje nejlépe emise $5\frac{0}{10}$ ní půjčky z r. 1906 v obnosu $843\frac{3}{4}$ mil. rublů kreditních = 2.250 mil. frs. = 2.133 mil. K. Z půjčky té byly serie 241—273 (celá půjčka je rozdělena ve 450 serií po 10.000 obligacích, 1 obligace = 500 frs. = 474 K.) vydány v Rakousko-Uhersku. Půjčka je slosovatelná, ale teprve od r. 1917, — kdy může býti najednou splacena, — a ve 40 letech splatná (tedy do r. 1957). Kurs, za který byla půjčka od bankovního družstva převzata, byl $83\frac{1}{2}\frac{0}{10}\%$. Nehledí-li se tedy k tomu, že je výpůjčka ta slosovatelná, (čím by ještě procento stouplo, kdyby nemohla býti dříve konvertována), obnášelo by procento úrokovací $5\frac{99}{100}\%$ (téměř $6\frac{0}{10}\%$). — [Ve Vídni se touto ruskou půjčkou na burse provádějí dosti značné obchody (i diferenční) a cena její se udává za 100 K nominalních v korunách a usanční úroky se čítají $5\frac{0}{10}\%$ z nominalních (474 K. kus). Bursovní uzavírka je 20 obligací = 9480 K.].

Ruské dluhy státní dne 1. ledna 1906 byly udávány sumou 7682 mil. rublů kreditních a jelikož k nim toho roku přibyla půjčka $5\frac{0}{10}$ ní, byl by celkový jich součet asi 8.526 mil. rublů*) nepočítaje v to emise v Rusku samém od té doby uskutečněné. Z toho ovšem nejméně polovice připadá na dluhy státních železných dráh, kterých je přes 45.000 km. Ovšem dráhy ty nejsou tak výnosné jako v Prusku nebo v ostatních státech německých.

*) t. j. 22.736 mil. frs.

V rozpočtu na r. 1908 uvedeno vydání na dluhy 385·966 mil. rublů (1029¹/₄ mil. frs.), z kterých přes 350 mil rublů (přes 933 mil. frs.) připadá na úroky. Z toho je viděti, že úrokové břemeno státních dluhů je v Rusku nejtěžší, větší ještě nežli ve Francii, jejíž dluh státní je nominalně nejvyšší.

* * *

Z italského státního dluhu je nejdůležitější bývalá 5⁰/₀ní renta, která později byla podrobena státní dani kuponové 8·8⁰/₀ (tedy kupony se vyplácely 4·56⁰/₀); v r. 1871 (dle zákona ze dne 11. srpna 1870) byla daň ta zvýšena na 13·2⁰/₀ (kupony byly 4·34⁰/₀) a konečně od 1. ledna 1895 (dle zákona ze dne 22. července 1894) stoupla daň na 20⁰/₀ (kupony se staly 4⁰/₀). Renta tato byla v r. 1906 konvertována (al pari) na 3³/₄⁰/₀ s ustanovením, že od 1. července 1912 budou se z ní vypláceti pouze 3¹/₂⁰/₀ní úroky. V r. 1880 obíhalo jí 7809²/₅ mil. lir. (frs.), načež k účelům úpravy měny byly další emise, tak že nejvyšší její stav byl koncem r. 1894 8.847·699 mil. lir. Po té byla dobrovolně konvertována v nezdanitelnou 4¹/₂⁰/₀ní rentu podle sazby, že 225 lir renty 5⁰/₀ zdaněné = 200 lir 4¹/₂⁰/₀ renty (papírové) nezdaněné, tedy stejné obnosy ročních rent byly na vzájem spolu směňovány. Tím oběh 5⁰/₀ní renty se redukoval do konce r. 1905 na 7.903·516 mil. lir. Vedle toho byla vydávána od r. 1895 4⁰/₀ní nezdanitelná renta ve zlatě, která pak r. 1906 stejným způsobem byla konvertována v rentu 3³/₄⁰/₀ a od 1912 v 3¹/₂⁰/₀ní. Oběh její nebyl příliš značný v r. 1903 195·9217 mil. lir. Po r. 1906 splynula se starou rentou 5⁰/₀ní, jejíž oběh byl tedy počátkem r. 1908 celkem 8.100·0467 mil. lir. — Renta tato bývá také znamenána na burse terstské; na vídeňské burse její znamenání zůstalo bezvýsledným, ačkoli se r. 1897 (v květnu) pokus stať, i ačkoli v kursovním lístku je pro ni dotyčná rubrika vyhrazena, — (nebývá však nikdy vyplněna).

Kursy renty té v Berlíně byly v posledních letech

	1900	1901	1902	1903	1905	1906	1907
nejvyšší	95·40	100·50	104·20	104·70	106·75	106·80	před konverzí 103·75
nejnižší	92·50	99·50	102·40	99·50	104·80	102·70	po konverzí 101·—

Italská renta $3\frac{0}{0}$ ní podléhala téže dani jako renta $5\frac{0}{0}$ ní, tak že od r. 1895 její kuponový výnos byl $2\cdot4\frac{0}{0}$. Také tato renta mohla se dobrovolně zaměňovati za nezdaněnou $4\frac{1}{2}\frac{0}{0}$ ní v poměru na př. 1500 lir renty $3\frac{0}{0}$ ní zdaněné = 800 lir renty $4\frac{1}{2}\frac{0}{0}$ ní nezdaněné.

Renta $4\frac{1}{2}\frac{0}{0}$ ní nezdanitelná, která byla vydána za účelem dobrovolné konverse místo jiných dluhů, zvětšovala se stále jak viděti z tohoto přehledu:

Kolovalo jí koncem r. v mil. lir:

1894	1895	1897	1900	1902
233·179	799·614	1235·631	1328·691	1356·191

V r. 1903 byla $4\frac{1}{2}\frac{0}{0}$ ní renta al pari konvertována v rentu $3\frac{1}{2}\frac{0}{0}$ ní; z konverse vyňaty byly pouze dluhopisy, které patřily různým nadacím a jméním spravovaným od státu neb od jiných veřejných hospodářství. Po provedené konversi byl stav renty té v r. 1904 tento (30. dubna):

$3\frac{1}{2}\frac{0}{0}$ ní renty kolovalo 851·505 mil. lir

$4\frac{1}{2}\frac{0}{0}$ ní renty zůstalo 721·843 mil. lir

v držení veřejných fondů a korporací.

Kromě rent výše uvedených ($4\frac{1}{2}\frac{0}{0}$ ní, $3\frac{3}{4}\frac{0}{0}$ ní, $3\frac{1}{2}\frac{0}{0}$ ní a $2\cdot4\frac{0}{0}$ ní) okrouhle asi 9.900 mil. lir, sestává italský státní dluh ještě z nevyplacených dosud rent papežské stolici, z dluhů bývalých států italských (celkem nepatrné zbytky) a nejvíce z dluhů železničních. Celkový stav všech italských dluhů byl 1904 12.721 mil. lir s ročním úrokovým nákladem přes 450 mil. lir. Od té doby nebyly již nové dluhy emitovány, spíše bylo ze starších dluhů (hlavně železničních) něco splaceno.

* * *

Z tureckých státních dluhů je v Evropě udávána cena pouze pro konvertovaný unifikovaný dluh, kterému přikázány důchody z monopolu tabákového, solního, taxi na lůh a jiné dávky (také tributů vasalských států). Důchody komise pro státní dluh turecký („conseil d'administration de la dette

publique Ottomane“) byly v mil. tureckých liber r. 1902/03 2·459, r. 1903/04 2·491, r. 1904/05 2·493, r. 1905/06 2·658, r. 1906/07 2·653.

Z tureckých půjček je v kursovním lístku vídeňské bursy pravidelně udávána cena pro turecké losy, t. j. 30⁰/₀ ní premiové úpisy turecké železniční půjčky z r. 1870. Tyto dluhopisy nejsou vůbec úrokovány, pouze pokud jsou ke splacení vylosovány bývají splaceny 60⁰/₀ z nominalní sumy 400 frs., tedy 240 frs. a výhry vyplácejí se plným obnosem (hlavní výhry 300.000 a 600.000 frs.).

Kursy těchto losů na burse vídeňské byly v korunách:

	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908
nejvyšší	118·50	150·25	135·75	149·60	164·25	196·05	190·50
nejnižší	99·—	112·50	111·—	131·15	146·85	164·45	183·—

Vedle toho je rubrika pro tureckou 4⁰/₀ ní půjčku z r. 1903, která byla určena pro konverzi starších dluhů. Tato půjčka má kupony půlletní frs. 10 = 0·4 £ = 0·44 tureckých liber (nebo násobné těch obnosů) a obligace zní na 500 frs. nebo 20 £ nebo 22 tureckých liber (také násobné těch sum). Ve Vídni nebývá kurs udáván; v Berlíně byla cena její v procentech koncem r. 1904—1906: 85·20, 90·10, 93·75.

* * *

Bulharských půjček je několik, z nichž některé jsou také ve Vídni na burse znamenány. Dluhy jsou tyto:

6⁰/₀ ní státní železniční půjčka z r. 1889 per 30 mil. frs. byla konvertována v r. 1907 a sice 86 frs. 0⁰/₀ = 100 frs. 4¹/₂ ⁰/₀ obl. z r. 1907.

Dosud kolují:

6⁰/₀ ní hypotekární půjčka z r. 1892 142·87 mil. frs., která je ve Vídni znamenána. Původně 142·87 mil. frs. povoleno, v různých emisích vydáno asi 126¹/₂ mil. frs.; půjčka je v 33 letech splatna. (Koncem r. 1907 v oběhu 107·131 mil. frs.). Kurs ve Vídni udává se za 125 frs. (za 50 zl. ve zlatě) v korunách.

5⁰/₀ ní půjčka z roku 1902 (tabáková půjčka) 106 mil. frs. převzata za kurs 81·50⁰/₀; splatná je v 50 letech (před r. 1913 nemůže býti konvertována). Ve Vídni je stejným způsobem kurs udáván jak u předešlé.

4¹/₂ ⁰/₀ ní půjčka z r. 1907 145 mil. frs. splatná v 60 letech. Ve Vídni se udává cena za 100 K nominalních (500 frs. = 476 K.) v korunách.

Ostatní bulharské půjčky (6⁰/₀ ní železnice z Ruščuku do Varny 46·775 mil. frs., 5⁰/₀ ní bulharská agrární 30 mil. frs.) nejsou u nás v oběhu.

* * *

Z e srbských půjček jsou u nás v oběhu:

Premiová z r. 1881 33 mil. frs. v kusech po 100 frs. s kupony původně 3 frs. od r. 1895 2 frs. jen. Kurs se udává za kus v korunách.

Srbské losy (tabákové) z r. 1888 10 mil. frs. po 10 frs. jeden kus bez kuponů. Cena udává se ve Vídni za kus v korunách (na burse nebývají znamenány).

* * *

Z menších států západoevropských má velmi značný dluh státní Belgie:

Renty belgické byly v oběhu dne 1. ledna 1908:

3⁰/₀ ní první serie 480·556 mil. frs.

3⁰/₀ ní druhá serie 2·413·918 mil. frs.

3⁰/₀ ní třetí serie 247·402 mil. frs.

2¹/₂ ⁰/₀ 219·960 mil. frs.

3⁰/₀ ní (voj. servituty) 2·776 mil. frs.

a k tomu 90 mil. frs. běžných dluhů nestálých („dette flottante“), celkem tedy 3·454·612 mil. frs. *) Proti tomu má ovšem Belgie velmi rozsáhlou síť státních železnic.

*) Viz „Bulletin de statistique et de législation comparée“ mai 1908 p. 606--608.